

Roll No. ....

Total No. of Pages : 4

Total No. of Questions : 6

उत्तरमध्यमा द्वितीयखण्ड

विषय कोड : 814

दर्शनम्

चतुर्थ-प्रश्नपत्रम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देशः—सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

1. यथोचितं विकल्पं लिखतु :

5×2=10

(i) “अखण्डं सच्चिदानन्दं अवाङ् मनस गोचरम्” इति कस्य ग्रन्थस्य मङ्गलाचरणमस्ति ?

(क) तर्कभाषायाः

(ख) सांख्यकारिकायाः

(ग) वेदान्तसारस्य

(घ) कारिकावल्याः

(ii) वेदान्तदर्शनस्य सम्प्रदायो नाम किम् ?

(क) अद्वैत, द्वैत

(ख) परमात्मा

(ग) मीमांसा

(घ) समाधानम्

- (iii) वेदान्त प्रतिपादित सिद्धान्तानां मूलाधारः कः ?
- (क) उपनिषद्
 (ख) ब्रह्मसूत्र
 (ग) गीता
 (घ) मध्य मीमांसा
- (iv) ब्रह्मसूत्रे कति सूत्राणि ?
- (क) 510
 (ख) 520
 (ग) 540
 (घ) 550
- (v) मंगलाचरणे उल्लिखितं “आत्मानं” इत्यस्य कोऽर्थः ?
- (क) परमात्मा
 (ख) आत्मा
 (ग) जीवात्मा
 (घ) कोऽपि न

2. रिक्त स्थानं पूरयत :

5×2=10

- (i) निषिद्धानि नरकाद्यनिष्ठ ..... ब्राह्मणहननदिनिं ।
- (ii) तपसा ..... हन्ति ?
- (iii) कर्मणा पितृलोको ..... देवलोक ।
- (iv) समित्पाणिः ..... ब्रह्मनिष्ठं ।
- (v) देवात्म ..... स्वगुणैर्निगूढाम् ।

3. यथायोग्यं योजयत :

5×3=15

'क'	'ख'
(i) स्वयं प्रमाणीभूत	ज्ञानं
(ii) समाधिः	पञ्च
(iii) चित्	मानसिक आरोपः
(iv) कोषः	समाधानम्
(v) अध्यासः	आत्मा

4. सत्य कथनानां समक्षं 'सत्यं' असत्य कथनानां समक्षं 'असत्यं' लिखत -

5×3=15

- (क) मायायाः पञ्च शक्तयः।
- (ख) शान्तोदान्तः प्रमाताधिकारी।
- (ग) सूक्ष्म शरीरस्य द्वितीयनाम लिङ्ग शरीरम्।
- (घ) मोक्षेच्छा शमः।
- (ङ) अनुबन्ध चतुष्टयस्य भेदः अधिकारी।

5. एकवाक्येन उत्तरत :

5×4=20

- (i) मुमुक्षुत्वं किम् ?
- (ii) श्रद्धा का ?
- (iii) का तितिक्षा ?
- (iv) किं प्रमेयम् ?
- (v) जीवस्य कति अवस्था ?

6. अधोलिखिताः प्रश्नाः विशदतया विवेचनीयाः -

3×10=30

- (i) सृष्टिक्रमः विशदं विवेचनीयम्।
- (ii) स्थूल शरीरोत्पत्तिः निरूपणीयम्। ग्रन्थोक्त दिशा।
- (iii) ग्रन्थोक्त दिशा पुत्रादीनामनात्मत्वं प्रतिपादनीयम्।

परीक्षा का नाम - पूर्वमध्यमा / उत्तरमध्यमा, खण्ड-प्रथम / द्वितीय

विषय... दर्शनम् विषय कोड... 814 माध्यम... संस्कृतम्

कुल प्रश्न... 06

समय - 3 घण्टा

पूर्णांक... 100

निर्देश

निर्देश: - सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः

प्रश्न क्रमांक	निर्देश	प्रश्न के लिए अधिकतम अंक
उत्तर-01	यथोचितं विकल्पं लिखतु (i) वेदान्त सारस्य। (ii) 'क' अङ्ग, इत् (iii) 'क' उपनिषद्। (iv) 'घ' 'ऽऽ'। (v) 'क' परमात्मा	
उत्तर-02	रिक्त स्थानं पूरयत (i) साधनानि (ii) कल्मषं (iii) विद्याया (iv) त्रिविधं (v) शक्तिं ।	
उत्तर-03	यथायोग्यं योजयत क ख (i) आत्मा (ii) समाधानम् (iii) ज्ञानं (iv) पञ्च (v) मानसिक आरोपः	
उत्तर-04	सत्य कथनानां समझं सत्यं असत्य कथनानां समझं असत्यं लिखत 'क' असत्य 'ख' सत्य 'ग' सत्य 'घ' असत्य 'ङ' सत्य	
उत्तर-05	एक वाक्येन उत्तरतु (i) मोक्षेच्छा (ii) गुरुपदिष्ट वेदान्त वाक्येषु विश्वासः (iii) श्रीलिंगाद् इन्द्र सहिष्णुता तिरिश्वा। (iv) यथायं ज्ञान विषयतः ज्ञानं प्रमेयम्।	

हस्ताक्षरः

परीक्षा का नाम :- पूर्वमध्यमा / उत्तरमध्यमा, खण्ड-प्रथम / द्वितीय

विषय..... दर्शनम् ..... विषय कोड 814 ..... माध्यम..... संस्कृतम्

कुल प्रश्न..... 06

समय - 3 घण्टा

निर्देश

पूर्णांक..... 100

प्रश्न क्रमांक	प्रश्न के लिए अधिकतम अंक
(1) विस्तार अवस्था	
उत्तर- 06 अधोलिखितानि प्रश्नानि विशदं विवेचनीयानि।	3x10=30
(A) तमः प्रधान विक्षेपशक्तिदमद शनोप हित चैतन्या- नाकाश आकाशाद्वायुर्वीयोरग्निरग्ने रापोऽद्भ्यः पृथिवी चोत्पद्यते, तस्माद्वा एतस्मादात्मन आकाशः सम्भूत इत्यादि श्रुतेः। तेषु जाड्याधिक्य दर्शनात्तन्म- नाधान्यं तत्कारणस्य। तदानीं सत्त्वरजस्तमांश्चि कारण गुण प्रक्रमेण तेष्वकाशादिषुत्पद्यन्ते। स्तान्येव सस्म श्रुतानि तन्मावाण्यप-चोक्तानि चोच्यन्ते। एतेभ्यः सस्म शरीराणि स्फूर्कश्रुतानि चोत्पद्यन्ते।	
(B) स्थूलानि तु पञ्चस्थूलानि। पञ्चीकरणं त्वाकाशादि- पञ्चस्वैकेकं द्विधा समं विभज्य तेषु पञ्चसु भागेषु प्राथमिकान्पञ्च भागान्पत्येकं चतुर्धा समं विभज्य तेषां चतुर्णां भागानां स्वस्व द्वितीयाधभाग परित्वा- गेन प्रागन्तरेषु संयोजनम्। तदुक्तम्- ए द्विधा विधाय चैकं चतुर्धा प्रथमं पुनः। स्वस्वैतर द्वितीयाशौ योजनान्तर पञ्च पञ्चत इति। अस्याप्रामाण्यं नाशं कनीयं चिह्नत्वरणस्युते। पञ्चीकरणस्याप्युपलक्षणत्वात्। पञ्चानां पञ्चा- त्मकत्वे समानेऽपि तेषु च वैभेदस्यान्तर्ज्ञास्त- द्वाद् इति न्यायेन काशादि व्यपदेशः सम्भवति। तदानीं माकाशे शब्दोपि व्यगजते, वायोशब्द- स्पर्शावगमो शब्द स्पर्शरूपाण्यस्तु शब्दस्पर्शरूप- रसाः पृथिव्या शब्द स्पर्शरूपरसगन्धाश्च ॥	

हस्ताक्षर

शाशिशोभनरुद्र

